

Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1925 kl. 3 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner angående ändring av gällande bestämmelser rörande lokalbefordran av post.

(1:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 84, hava herrar *Andersson* i Rasjön och *Björling* hemställt, »att riksdagen måtte besluta hos Kungl. Maj:t begära förslag till sådan ändring av gällande bestämmelser i allmänna poststadgan rörande lokalbefordran, att försändelse som behandlas allenast av en fast postanstalt eller ock endast av lantbrevbärare må åsättas de lägre portoavgifter som gälla för lokalbefordran».

Uti en likaledes inom andra kammaren väckt och till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 220, har herr *Johansson* i Brånalt hemställt, »att riksdagen ville besluta, att de lokalportosatser, som nu äro gällande inom städer och andra samhällen, där kringföring av postförsändelser äger rum, från och med den 1 nästkommande juli månad även komma att bli gällande å de lantbrevbäringslinjer, vars försändelser ej behandlas vid någon annan postanstalt än den varifrån lantbrevbäringen utgår».

De nu gällande allmänna bestämmelserna rörande lokalbefordran av post härröra från år 1917. Intill ikraftträdandet av dessa bestämmelser gällde, att mot lokalporto skulle befordras brev eller korsband, »som å postanstalt behandlas utan att med post eller lantbrevbärare fortskaffas». Denna allmänna bestämmelse gällde, vad korsband beträffar, blott sådant korsband, vars innehåll ej utgjordes av tidningar. I 1916 års tidningsförordning stadgades därjämte i fråga om vanligt tidningskorsband viss minimiavgift för »lokalförsändelse».

I underdånig skrivelse den 13 februari 1917 framlade generalpoststyrelsen förslag om ändring av ovan återgivna allmänna bestämmelse rörande lokalbefordran av post. Därvid anförde generalpoststyrelsen bland annat följande:

Den gällande definitionen å lokalförsändelse hade sedan länge visat sig otidsenlig. En sträng tillämpning av definitionens ordalag skulle innebära, att försändelse, som befordrades mellan två postanstalter i samma stad, icke finge taxeras såsom lokalförsändelse. På sådant sätt hade man dock icke ansett sig kunna tolka stadgandet i fråga, utan man hade

beträffande försändelse, som befordrades mellan två postanstalter i samma stad, tillämpat lokalportotaxan, när befordringen verkställdes genom s. k. lokal transport, d. v. s. icke medelst järnvägs-, ångbåts- eller landsvägs-post. Den utsträckta byggnadsverksamheten inom städernas och därmed jämförliga samhällens icke planlagda områden, uppkomsten av förstäder i omedelbar anslutning till vissa städer men belägna utom dessas områden, landskommuners inkorporering med städer m. m. hade mångstädes medfört sådana förhållanden, att dåvarande bestämmelser om lokalportots tillämpning ledde till rena oförmligheter.

Vidare hade inrättandet av brevlådor å spårvagnar, som framginge utanför städernas områden, bidragit att, så att säga, bryta gränserna för lokalportots tillämpning. Om en försändelse nedlades i spårvagnsbrevlådan för att till adressaten utdelas genom postanstalt å den ort, där brevlådan tömdes, och försändelsen således icke behandlades av postanstalt å mer än *en* ort, ansåges försändelsen kunna befordras mot lokalporto, även om den nedlagts i brevlådan å plats utom det egentliga lokalportoområdet; skulle däremot försändelsen hava avlämnats vid *postanstalt* å den plats, där nedläggandet i spårvagnsbrevlådan verkställdes, hade försändelsen givetvis icke taxerats såsom lokalförsändelse.

Även kunde det ifrågakomma, att en lokalbrevbärings och en lantbrevbärings område i det närmaste sammanföle. I sådant fall syntes det oegentligt, att befordringsavgiften för en försändelse skulle utgå efter olika tariffer allt efter som försändelsen befordrades av lokalbrevbärare eller av lantbrevbärare.

Med hänsyn till det anförda vore det ofta för allmänheten synnerligen svårt att avgöra, huruvida en försändelse finge befordras mot lokalporto eller icke, vadan försändelser ofta frankerades oriktigt, samt obehag därigenom åsamkades såväl avsändare som adressater. Det syntes således nödvändigt, att stadgandet om vad som förstodes med lokalförsändelse erhöle en annan avfattning, genom vilken de rådande olägenheterna vid stadgandets tillämpning såvitt möjligt undanröjdes. Till en början syntes uppenbart, att, för vinnande av större likformighet, begreppet lokalförsändelse borde erhålla en något vidsträcktare betydelse. Det syntes emellertid, på grund av de säregna förhållanden, som rådde å vissa orter, knappast vara möjligt att finna en definition, som både inrymde alla fall, i vilka lokalporto borde komma till användning, och uteslöte alla andra fall. Särskilt beträffande Stockholm, Göteborg och Malmö samt ytterligare en eller annan ort syntes saken icke kunna ordnas på ett praktiskt, enhetligt och för korrespondenterna rättvist sätt, med mindre särskilda lokalportoområden fastställdes. Önskvärt vore, att riksdagen icke behöfve höras rörande varje särskilt fall, då fråga om fastställande av nya eller omreglering av redan fastställda lokalportoområden uppkomme, utan att besluten i berörda hänseende fattades av Kungl. Maj:t efter generalpoststyrelsens hörande.

Genom möjligheten att få dylika lokalportoområden fastställda skulle de mest framträdande oegentligheterna beträffande lokalportotariffens tillämpning kunna avhjälpas. Styrelsen hade emellertid dessutom haft under övervägande, huruvida icke sådan allmängiltig betydelse borde givas begreppet lokalförsändelse, att försändelse, som behandlades allenast av inlämningspostanstalten och, i förekommande fall, en eller flera andra postanstalter å samma ort, borde, oavsett befordringssättet, taxeras såsom lokalförsändelse, dock med undantag av försändelse, som inkomme ur

brevlåda å järnväg eller ångbåt. I fråga om försändelse av sistnämnda slag vore det ofta icke möjligt att bestämma inlämningsorten. Genom en sådan föreskrift skulle bland annat den förut berörda, för korrespondenterna obegripliga skillnaden mellan taxeringen av försändelse, som befordrades med lokalbrevbärare, och av försändelse, befordrad med lantbrevbärare, bortfalla. Men å andra sidan skulle den ifrågasatta föreskriften medföra, att lokalportotariffen komme att tillämpas jämväl i åtskilliga fall, då något verkligt skäl därtill icke kunde anses föreligga.

För att utröna den ekonomiska innebörden för postverket av en, på sätt angivits, ändrad betydelse av begreppet lokalförsändelse hade generalpoststyrelsen låtit verkställa en statistisk utredning. Enligt denna skulle fastställandet av särskilda lokalportoområden för Stockholm, Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Falköping (Falköping-Ranten) och Örebro medföra en inkomstminskning för postverket av omkring 50,000 kronor per år. En sådan ändrad betydelse av begreppet lokalförsändelse, att bland annat befordran med lantbrevbärare icke skulle i och för sig beröva en försändelse karaktären av lokalförsändelse, skulle i fråga om de orter, för vilka särskilda lokalportoområden icke ifrågasatts, tillskynda postverket en inkomstminskning av 75,000 å 80,000 kronor för år. Med hänsyn till storleken av detta belopp samt enär förhållandena jämväl i detta avseende kunde, där så funnes nödigt, regleras genom fastställandet av särskilda lokalportoområden, ansåge generalpoststyrelsen sig icke böra för det dåvarande föreslå annan ändring *i sak* beträffande vad som skulle anses såsom lokalförsändelse än att dit skulle hänföras jämväl försändelser, som behandlades endast inom ett särskilt fastställt lokalportoområde. Därjämte erfordrades, såsom förut anförts, att definitionen å lokalförsändelse i viss mån omformulerades, för att därav måtte tydligt framgå, att samtliga de försändelser, vilka dittills behandlats såsom lokalförsändelser, skulle taxeras efter lokalportotariff.

Det av generalpoststyrelsen med i huvudsak nu återgivna motivering av givna förslaget till ändrad bestämning av begreppet lokalförsändelse, framlades av Kungl. Maj:t för 1917 års riksdag genom proposition nr 180, vilken, tillstyrkt av bevillningsutskottet, blev av riksdagen bifallen. Enligt detta beslut gäller alltjämt, att de särskilda avgifter, som stadgats eller kunna komma att stadgas för lokalbefordran av vissa slags postförsändelser, skola gälla beträffande försändelse, som inlämnas å fast postanstalt eller som dit inkommer utan att hava vare sig behandlats av lantbrevbärare eller genom postverkets försorg befordrats å järnvägs-, ångbåts- eller landsvägslinje och vilken från nämnda postanstalt eller annan fast postanstalt å samma ort tillstalles adressaten direkt eller genom lokalbrevbärare, ävensom beträffande försändelse, som postbehandlas allenast inom särskilt lokalportoområde, som Kungl. Maj:t må kunna för viss ort fastställa.

Såsom ett led i de under kristiden upprepade gånger vidtagna höjningarna av de inrikes postavgifterna upphävdes från och med den 1 juli 1920 det särskilda lokalportot. I motion vid 1921 års riksdag väcktes förslag om återinförande av lokalporto, men motionen föranledde, i enlighet med bevillningsutskottets hemställan (bet. nr 56), icke någon riksdagens åtgärd.

Förslag i nämnda hänseende framställdes även i motion vid 1922 års riksdag. Detta förslag tillstyrktes av bevillningsutskottet i betänkande nr 36, däri utskottet — under erinran att 1917 års bestämmelse om innebörden av beteckningen lokalbefordran skulle komma att lända till efter rättelse — gjorde bland annat följande uttalande:

»Inom utskottet har anmärkts, att för landsbygden nämnda bestämmelses tillämpning visat sig förenad med vissa olägenheter. Särskilt har framhållits såsom oskäligt, att brev, som inlämnades å en postanstalt på landet och tillställdes adressaten genom lantbrevbärare, icke kunde behandlas såsom lokalpost, även om den sträcka, som befordran med brev bärare omfattade, vore mycket kort. Vidare har inom utskottet påpekats, att vid postbefordran mellan städer och till desamma hörande förstäder bestämmelserna om lokalpost icke tillämpats i vissa fall. Utskottet har ansett vad sålunda anförts vara värt beaktande och har därför velat fästa uppmärksamheten på oförmälda förhållanden och uttala önskan, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande frågan, huruvida och på vad sätt berörda intressen må kunna bättre än nu tillgodoses, samt att Kungl. Maj:t måtte, därest förhållandena finnas därtill föranleda, för riksdagen framlägga förslag till ändring av ovan återgivna bestämmelse.»

Riksdagen fattade beslut i enlighet med vad utskottet hemställt, men först efter gemensam omröstning, varföre bevillningsutskottets nyss återgivna uttalande icke inflöt i riksdagens till Kungl. Maj:t avlätna skrivelse i ämnet.

Motionerna. I de föreliggande motionerna hava nu förslag framställts om ändring av de allmänna bestämmelserna rörande lokalbefordran av post, i syfte att landsbygden skulle i större utsträckning än vad för närvarande är fallet komma i åtnjutande av de förmåner, lokalportot medför. I den av herrar Andersson i Rasjön och Björling väckta motionen har särskilt åberopats 1922 års bevillningsutskotts ovan återgivna uttalande.

I fråga om motiveringen i övrigt för de föreliggande förslagen får utskottet hänvisa till motionerna.

*Utlåtande av
generalpost-
styrelsen.*

För erhållande av erforderlig utredning i frågan har bevillningsutskottet i grundlagsenlig ordning begärt, att generalpoststyrelsen måtte till utskottet avgiva yttrande i anledning av motionerna. I det yttrande, som till följd härav kommit utskottet tillhanda och vilket i avtryck såsom bilaga åtföljer detta betänkande, har generalpoststyrelsen bland annat meddelat, att den fråga, som i motionerna avhandlas, ofta varit under övervägande, samt vidare redogjort för de svårigheter, som möta vid försök att ordna frågan på ett tillfredsställande sätt. Generalpoststyrelsen har med stöd av sålunda och i övrigt lämnad utredning förklarat sig icke kunna förorda, att riksdagen beslutade i överensstämmelse med någondera av de ifrågavarande motionerna, och icke heller kunna utan en grundlig utredning angående alla på frågan inverkan omständigheter framlägga något förslag i ämnet.

I likhet med 1922 års bevillningsutskott har utskottet funnit de gällande bestämmelserna om innebörden av beteckningen lokalbefordran i tillämpningen bliva för landsbygdens del förenade med vissa olägenheter. Genom vad generalpoststyrelsen i sitt yttrande anfört har utskottet emellertid funnit ådagalagt, att de ändringar i bestämmelserna, som i motionerna föreslagits eller antytts, icke äro tillfredsställande, och förslag till någon annan lösning av frågan har generalpoststyrelsen, såsom nämnts, icke framlagt.

Något förslag i motionernas syfte, som skulle kunna av utskottet förordas, har följaktligen icke förelegat.

Utskottet har icke heller velat tillstyrka riksdagen att påkalla ytterligare utredning i den synbarligen mycket svårlösta frågan om de lämpliga gränserna för lokalportots tillämplighet, särskilt som det syntes utskottet tvivelaktigt, huruvida ett lägre lokalporto bör allt framgent bibehållas. Därest i en framtid förutsättningarna för införande av ett gemensamt riksporto för alla inrikes brev komma att föreligga, tala nämligen härför enligt utskottets mening goda skäl, om än utskottet icke velat härom nu göra något bestämt uttalande.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att motionen II:84 av herrar Andersson i Rasjön och Björling, angående ändring av gällande bestämmelser rörande lokalbefordran av post, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; och

2) att motionen II:220 av herr Johansson i Brånalt, om ändring av gällande bestämmelser rörande porto för lokalpost, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 maj 1925.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar Röing, Wohlin, Rune, Boman, Pers, Borell, Johan Bergman, Jönsson i Boa, Ölsson i Ramsta, Johansson i Kullersta, Lithander, Bengtsson i Kullen, Lövgren i Nyborg, Björnsson, Heyman, Alexis Björkman, Björklund, Granath och Nilsson i Hörby.

Bilaga.

Till riksdagens bevillningsutskott.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 29 sistlidna januari har bevillningsutskottet anhållit om generalpoststyrelsens yttrande över två inom andra kammaren väckta motioner, angående ändring av gällande bestämmelser rörande lokalbefordran av post; och sedan Kungl. Maj:t numera anbefallt generalpoststyrelsen att skyndsamt avgiva och till Eder överlämna det sålunda begärda yttrandet, får generalpoststyrelsen härigenom anföra följande.

Frågan om sådan ändring beträffande lokalportots användning, att de därmed förenade fördelarna skulle i större utsträckning än vad nu är fallet komma även landsbygdens befolkning till godo, har ofta varit under övervägande. Härvid har man i första hand tänkt på de försändelser, som utdelas genom brevbärare. Vid den utredning, som generalpoststyrelsen under år 1916 verkställde i samband med tillkomsten av nuvarande bestämmelser i ämnet, undersöktes också möjligheten av att giva begreppet lokalförsändelse en sådan innebörd, att befordran med lantbrevbärare icke skulle i och för sig beröva en försändelse karaktären av lokalförsändelse. En dylik ändring beräknades då tillskynda postverket en inkomstminskning av omkring 75 à 80 tusen kronor per år. Men även om den ekonomiska sidan av saken icke anses böra vara avgörande, möter det dock vissa svårigheter att ordna frågan på ett tillfredsställande sätt.

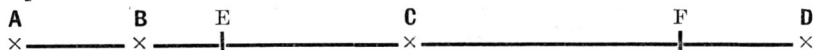
Särskilt skulle en sålunda utsträckt rätt till användande av lokalportot komma att verka synnerligen ojämnt, i det att två nära varandra liggande orter, vilkas postförbindelse vore ordnad på annat sätt än genom lantbrevbäring, icke finge begagna sig av lokalporto, under det att, i fall då lantbrevbäring funnes, två på flera mils avstånd från varandra belägna orter skulle erhålla ifrågavarande förmån. Att dylika förhållanden, vilka ofta skulle synas allmänheten oförståeliga, icke kunna undvikas är ett av de skäl, varför generalpoststyrelsen hittills icke ansett sig böra föreslå lokalporto för försändelse, som behandlas av lantbrevbärare.

Härtill kommer att det är svårt att finna en definition, som inrymmer de fall, i vilka man anser, att lokalportot bör få komma till användning, men samtidigt utesluter alla andra fall. Det gäller naturligtvis också att få en sådan formulering, att möjlighet till misstolkning icke föreligger. När exempelvis i en av de föreliggande motionerna föreslås, att lokalportot skulle gälla för »försändelse som behandlas allenast av en fast postanstalt eller ock endast av lantbrevbärare», har man förbisett det sätt, varpå försändelsen inkommer till den fasta postanstalten. Om en försändelse i ångbåtsbrevlåda inkommer till Stockholm för att där utdelas, blir försändelsen visserligen behandlad vid endast en fast postanstalt, men försändelsen kan vara nedlagd i brevlådan vid ångbåtens avgång från Visby eller Norrtälje. Och skulle man draga ut konsekvenserna, kunde alla brev, som nedlagts i brevlåda å tåg och intill ankomsten till adresspostanstalten behandlats endast inom postkupé, också draga lokalporto. I den andra motionen talas icke om *fast* postanstalt, vadan den senare tolkningen icke skulle kunna inläggas i den där använda formuleringen.

När önskemål framställas om lokalporto för post, som behandlas av lantbrevbärare, avses nog i allmänhet dels post, som inlämnas å en postanstalt och därifrån utdelas av lantbrevbärare, vilken inom ett jämförelse-

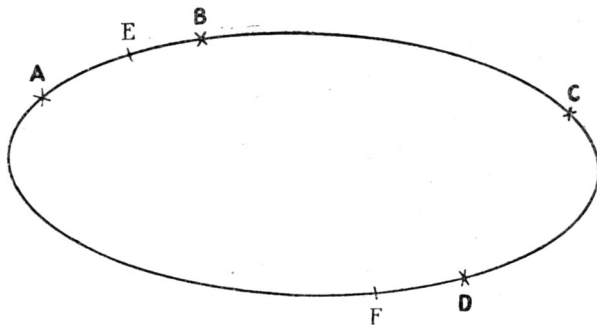
vis begränsat område fungerar ungefär såsom en vanlig brevbärare, dels ock i motsatt riktning post, som avlämnas till lantbrevbärare för att utdelas under färden eller genom den postanstalt, från vilken lantbärare utgår. Emellertid finnas lantbrevbäringslinjer, som äro flera, ända till 10 mil långa, varjämte det i stor utsträckning förekommer att lantbrevbäraren, vilken ofta är åkande, fungerar såsom postförare mellan två eller flera postanstalter. Detta medför vissa komplikationer, och att föreskriva, att lokalportot skall gälla endast när lantbrevbäraren angör *en* postanstalt lärer väl icke vara rättvist. Befintligheten eller inrättandet av en poststation, som vore till nytta endast för ett visst område av linjen, skulle då beröva alla korrespondenter förmånen av lokalporto med deras huvudort. Men även om man förutsätter att *all* lantbrevbärning skulle berättiga till lokalporto, uppstå vissa ojämnheter, för att icke säga oformligheter, vilket bäst torde åskådliggöras genom ett par exempel. De å här nedan uppräta linjer med röda bokstäver (i trycket satta med fetstil) utmärkta punkterna markera postanstalter, övriga punkter däremot orter utan postanstalter. För enkelhetens skull antages, att befordringen å hela linjerna verkställas genom lantbrevbärare.

Exempel 1.

Mellan A och B skulle naturligtvis lokalporto icke gälla lika litet som mellan B och C samt C och D, enär breven vore behandlade vid två postanstalter. Däremot skulle ett brev, som av lantbrevbäraren mottages i E — kanske på ringa avstånd från B — och är avsett att genom lantbrevbärare tillställas adressaten i det D närbelägna F draga lokalporto, enär brevet behandlas endast vid en postanstalt nämligen C. Inrättades en poststation å någon ort mellan C och F, skulle F förlora icke blott förmånen av lokalporto med E utan även förmånen av dylikt porto i förhållande till C.

Exempel 2.

Å denna s. k. ringlinje befordras posten av lantbrevbärare, som utgår från A för att över B, C och D återvända till A. Ett i A inlämnat för utdelning i E avsett brev komme att draga lokalporto, varemot dylikt porto icke komme att gälla från E till A, eftersom försändelsen i detta fall måste befordras över B, C och D. Mellan A och F bleve förhållandet det motsatta, d. v. s. lokalporto från F till A, men icke från A till F. I enahanda ställning till B, C och D komme mellan dessa postanstalter belägna orter. Å vissa ringlinjer färdas lantbrevbäraren olika veckoturer i olika riktning, d. v. s. varannan tur A—B—C—D—A och varannan

A—D—C—B—A. Portot bleve då olika under skilda veckoturer. Sådana oformligheter, som de nu påpekade, måste naturligtvis förhindras. Man kunde då tänka sig, att hela ringlinjen betraktades såsom ett lokalportoområde. Den förmån, som allmänheten härmed vunne, skulle emellertid bortfalla, så snart förhållandena i orten— t. ex. nya vägar — påkallade omläggning av de postala förbindelserna.

I här ovan angivna exempel har såsom ovan sagts förutsatts, att postföringen å linjerna ombesörjas av lantbrevbärare. Hade däremot befordringen mellan t. ex. B och C i första exemplet verkstälts av vanlig postförare (s. k. kärrpost) eller med gående bud, som icke vore lantbrevbärare, hade — under förutsättning att lokalportorätten utsträcktes att gälla försändelser behandlade av lantbrevbärare — en korrespondent i E icke åtnjutit lokalporto vare sig med C eller orter där bortom. Den allmänhet, som är bosatt vid vanlig postföringslinje, har dock möjlighet att begagna sig av lösväska med närmaste postanstalt eller att få sin post utsänd med postföraren även utan användande av lösväska. Det synes generalpoststyrelsen som skulle korrespondent även i dessa fall kunna göra anspråk på att i förbindelsen med sin postanstalt få begagna sig av lokalportot.

Med hänsyn till alla de omständigheter, som enligt vad ovan sagts påverka frågan om en ändring av bestämmelserna angående portot för lokalpost, anser sig generalpoststyrelsen icke kunna förorda, att riksdagen beslutar i överensstämmelse med någon av de föreliggande motionerna. Styrelsen finner emellertid motionernas syfte behjärtansvärt, men kan icke utan en grundlig utredning angående alla på frågan inverkan omständigheter framlägga något förslag i ämnet. Säkerligen komme en sådan utredning att ytterligare påvisa svårigheten av att uppställa en allmän, för varje särskilt fall giltig regel. Styrelsen tillåter sig emellertid ifrågasätta, huruvida icke riksdagen kunde finna lämpligt bemyndiga Kungl. Maj:t att bestämma i vilka fall av riksdagen beslutat lokalporto må komma till användning. Genom rätten att fastställa särskilda lokalportoområden äger Kungl. Maj:t redan nu vidsträckt befogenhet i förevarande hänseende, och genom överlåtandet åt Kungl. Maj:t att avgöra denna fråga i dess helhet skulle säkerligen vinnas större smidighet, i det att av särskilda förhållanden påkallade ändringar eller undantagsbestämmelser skulle kunna åstadkommas lättare än när frågorna måste underställas riksdagens prövning.

Generalpoststyrelsen skall icke underlåta att med beaktande av motionernas syfte verkställa en utredning i föreliggande fråga, men såsom av det här ovan sagda torde framgå, måste en dylik utredning bliva mycket omfattande. Det är nämligen nödvändigt att höra vederbörande postmyndigheter angående de konsekvenser, en bestämmelse i den ena eller andra riktningen kan komma att medföra med hänsyn till de särskilda orternas lokala förhållanden. En sådan utredning kan icke nu medhinnas, men när densamma slutförts, skall generalpoststyrelsen ingå till Kungl. Maj:t med den framställning, vartill utredningen kan giva anledning. Därest Kungl. Maj:t då ägde riksdagens bemyndigande att besluta i frågan, kunde måhända redan under innevarande år vidtagas vissa ändringar av gällande bestämmelser rörande lokalbefordran av post.

Stockholm den 6 februari 1925.

Kungl. Generalpoststyrelsen.

JULIUS JUHLIN.

GUNNAR LAGER.

| Ernst Grape.